

Asinszāles triptihs: Pirmā grāmata

Īans Tregilliss

Rūgtās sēklas

The Milkweed Triptych: book one

Ian Tregillis

Bitter Seeds

RŪGTĀS SĒKLAS

ĪANS
TREGILLISS

IZDEVNIECĪBA
PROMETEJS

UDK 821.111(73)-31

Tr 323

Izdevniecība Prometejs

Ian Tregillis
BITTER SEEDS

Copyright © 2010 by Ian Tregillis
The moral right of the author has been asserted.
All rights reserved.

Traslation copyright © 2013

Cover design:
© Tom Sanderson / The Parish Guidelines
© ARCANGEL IMAGENES SL

Ian Tregillis
WHAT DOCTOR GOTTLIEB SAW

Copyright © 2010 by Ian Tregillis
The moral right of the author has been asserted.
All rights reserved.

Traslation copyright © 2013

Šis darbs ir fikcija. Visas personas, organizācijas un notikumi, kas aprakstīti šai romānā, ir autora iztēles auglis vai izmantotas fiktīvi.

Visas šī darba tiesības ir aizsargātas. Izdevumu reproducēt, kopēt vai citādi pavairot un izplatīt ir aizliegts bez apgāda rakstiskas atļaujas.

Izdevniecība Prometejs
SIA Prometejs AB, Tīlta ielā 20
www.prometejs.lv

No angļu valodas tulkojusi *Evita Bekmane*

© Izdevums latviešu valodā, Izdevniecība *Prometejs*
ISBN 978-9934-8422-0-7

Grāmata iespiesta SIA PNB Print

Ar mīlestību Zojai

Pielūkojiet, ka pār jums nenāk, kas sacīts praviešu rakstos: raugait, — pulgotāji, un brīnāties un iznīkstiet, jo es daru darbu jūsu dienās, tādu darbu, ko jūs neticēsīt, ja kāds jums to stāstītu.

—Habakuka grāmata 1:5

Nav lielu vīru, ir vien lieli izaicinājumi, kurus apstākļi liek paveikt parastiem vīriem.

—Admirālis Viljams Halsijs

Redziet, es došu jums pārcilvēku.

—Frīdrihs Nīče

Prologs

1920. gada 23. oktobris

11 kilometru uz dienvidrietumiem no Veimāras Vācijā

Vējā virmoja slepkavību smārds: vārns un kraukļi riņķoja zem drūmajām debesīm kā uz svina pelēka audekla izšļakstīti tintes traipi. Putni planēja virs kailu koku mežiem, brūkošiem ciematiem, pamestiem miežu un kviešu laukiem. Tīrumi bija aizauguši; ciematu skursteņi stāvēja mēmi un auksti. Šeit nebūs nekādu palieku, nekādas viegli iegūstamas barības.

Un tāpēc kraukļi lidoja tālāk.

Gadiem ilgi tie bija vērojuši armijas plūstam pāri kontinentam karadarbības paisumos un bēgumos, valsējot pēc impērijas stabulēm. Putni bija ēduši maitas, mielojušies ar karavīru liķiem, bet nu de ja bija beigusies, tranšejas — tukšas, kauli — nolobīti tīri.

Un tāpēc kraukļi lidoja tālāk.

Tos nesa vējš, kas atsauc atmiņā mitru lapu smaržu un vēstīja šķīstījoša sala tuvošanos. Bija laiks, kad vējš smaržoja pēc rūgtām mandeļiem un aromātiem, kas šķīstīja citādi. Kara nestais posts kā slimība sniedzās tālu aiz kaujas laukiem, kuros bija pūtuši šie indīgie vēji.

Un tāpēc kraukļi lidoja tālāk.

Tālu lejā kāds kustīgs un krāsains punkts piesaistīja skatienu kļusajā un mēmajā ainavā. Salns zirgs sasprindzis vilka siena ratus. Siens — tātad te bija zemnieki, zemnieki — tātad te bija barība. Kraukļi, mezdami lokus, nolaidās zemāk, lai tuvāk apskatītu ratus un braucēju.

Kučieris viegli piebīkstīja ķēvei ar pātagas galu. Tā nosprauslojās, izelpojot lielus garaiņu mutuļus, ratu riteņiem šļakstinoties pa

izbraukātā ceļa brūndzeltenajiem dubļiem. Vēlās pēcpusdienas dzestrumā braucējs saberzēja rokas, arī no viņa mutes plūda garaīni. Viņš drebēja. Drebēja arī bērni, saritinājušies sienā aiz vedēja muguras. Šajā pirmajā pilnajā gadā pēc Lielā kara pār Eiropu ar cietsirdīgu liksmi bija nolaidies rudens, draudot ar vēl nabadzīgākiem laikiem.

Vedējs pastiepa kaklu, lai paraudzītos uz bērniem. Nevienam nebūtu nekāda labuma, ja viņi nosaltu, pirms viņš tos nogādātu bāreņu namā.

Katra ceļa gramba lika kāstēt mazākajam no bērniem. Gaišmatainajam piecus vai sešus gadus vecajam zēnam bija blāvas acis un iekrituši vaigi, kas liecināja par badu. Viņš gārda, jo plaušās bija mitrums. Puisēns trīcēja, smagi ieklepojoties ikreiz, kad ratu riteņi atdūrās pret sakni vai akmeni. Sienā vīkšķi lidinājās lejup no jostasvietas, kur viņš bija biksēs sabāzis savu nodilušo vilnas kreklu, lai būtu siltāk.

Abi pārējie bērni zem siena kaudzes turējās viens pie otra. Viņu kauli bija izspiedušies zem bada novārdzinātās ādas. Taču attālos rados plūstošās čigānu asinis abos bija ielējušas kripatiņu olīvkrāsas toņa un atvairīja bālumu, kas bija pārņēmis slimo zēnu. Vecākais no abiem bērniem, sešus vai septiņus gadus vecais, izstīdējušais zēns bija apvijis rokas māsai, velti pūloties pasargāt viņu no dzestruma. Meitene ar ieslīpajām acīm tik tikko to jūta, viņas tumšais skatiens ne reizi nenovērsās no klepojošā zēna.

Vedējs atkal pievērsās ceļam. Šādus braucienus viņš jau bija veicis vairākkārt un vestie bāreņi neko daudz cits no cita neatšķīrās. Klusi. Nobijušies. Dažkārt tie raudāja. Tomēr čigānmeitene bija citādāka. Vedējs atkal nodrebinājās.

Ceļš vijās cauri tumšam ozolu un ošu mežam. Zem ratu riteņiem kraukšķēja zīles. Zarainie koki tvērās padebešos. Zari čīkstēja vējā, it kā senā, necilvēciskā valodā apspriestu braucējus.

Krustcelēs kučieris iebīkstīja ķēvi asā pagriezienā. Drīz vien koki kļuva retāki, un ceļš robežojās ar plaša līduma malu. Apmesta trīsstāvu māja un puduris mazāku namiņu līduma tālākajā pusē vedināja uz domām par turīgai ģimenei piederošu lauku muižu, vai, iespējams, plaukstošu, kara neskartu saimniecību. Reiz savas brīvdienas šeit tiešām bija pavadījušas kāda naidīga klana atvases, bet laiki bija mainījušies, un pašlaik šī vieta nebija nedz muiža, nedz ferma.

Pāri smalcinātas grants joslai divos garos karogkātos karājās izkārtne, kas norādīja uz māju. Uz raupji iztēstās bērza koka plāksnes ar rūpīgi vilktiem gotu burtiem bija paziņojums, ka šī vieta pieder „Cilvēces apgaismības bāreņu namam”.

Izkārtne nedz viesā cerību, nedz lika no tās atteikties. Vadītājam tas nešķita pareizi.

Kopš fermas atjaunošanas bija pagājuši vairāki mēneši, taču šīs vietas mērķis tā arī palika neskaidrs. Klīda nostāsti par naktīs logos mirgojošiem elektriski ziliem spīdumiem, par uzmācīgu ozona smirdoņu, slāpētiem kliegzieniņiem un vienmēr — vienmēr — par mālainu mēslu smārdu svaigi uzartajā augsnē. Dažādās baumas tomēr vienā saskanēja: *Herr* doktors fon Vestarps labi maksāja par veselīgiem bērniem.

Liesajos, pelēkajos gados, kas gāzās pāri pēc karadarbības beigām, vedējam ar šīm ziņām pietika. Viņam pašam mājās bija ēdināmi bērni, bet pēc kara bija palicis daudz skrandainu bāreņu, gatavi uzticēties ikvienam, kas solīja siltu maltīti.

Aiz mājas skatienam pavērās lauks. Rindu aiz rindas to iezīmēja zemes uzbērumi —, mazas melnu dubļu kaudzītes, ne lielākas par graudu maisu. Tālumā liela auguma vīrs darba drēbēs meta augšni uz jauna uzbēruma. Atradeņu mājā, kā tika apgalvots, bija plosījusies gripa.

Kraukļi bija sarindojušies uz ēku dzegām, tintes melnajām acīm vērojot strādnieku. Daži nolaidās turpat zemē. Putni knābāja uzbērumu, kaut ko raustot zem dubļiem, bet vīrs dzina kraukļus prom.

Rati čikstēdami apstājās netālu no mājas. Ķēve nosprauslājās. Vedējs izkāpa no ratiem. Viņš izcēla bērnus un nolika uz zemes brīdī, kad no mājas iznāca maza auguma plikpaurains vīrs. Zem garā, baltā amatnieka uzsvārcā viņam mugurā bija tvida uzvalks, uz acīm brilles stieplu ietvarā un seju rotāja precīzi apgrieztas ūsas.

„*Herr Doktor*,” teica vedējs.

„*Ja*” atbildēja labi ģērbtais kungs. No mēteļa kabatas viņš izvilka krēmkrāsas kabatlakatiņu. Kolīdz viņš tajā bija noslaucījis rokas, kabatlakatiņš kļuva rūsgans. „Ko tu man šoreiz esi atvedis?”

„Jūs joprojām maksājat, ja?”

Doktors neatbildēja. Viņš parāva meitenes rokas, pārbaudot viņas muskuļu tonusu un ādas elastību. Bez ceremonijām un

brīdinājuma viņš parāva uz augšu viņas dubļaino kleitu, lai iebāztu savu plaukstu viņai starp kājām. Viņš rupji sagrāba aiz žokļa viņas brāli, atvelkot tam vaļā muti, lai pētoši ielūkotos iekšā. Abu bērnu galvas tika rūpīgi apskatītas. Doktors, pie sevis murminādams, iztaustīja katru galvaskausa kontūru.

Visbeidzot viņš paskatījās uz vedēju, turpinot bakstīt un staipīt atvestos bērnus.

„Viņi izskatās vāji. Izsalkuši.”

„Protams, ka viņi ir izsalkuši, bet viņi ir veselīgi. Vai tad ne tas jums vajadzīgs?”

Pieaugušie strīdējās par cenu. Vedējs ievēroja, kā meitene nostājas aiz doktora, lai ātri pagrūstu blondo zēnu. Viņš paklupa dubļos. Grūdiens izraisīja vēl vienu klepus un spazmu lēkmi. Viņš nokrita četrpārus, no mutes viņam tecēja slienās.

Doktors pārtrauca domu teikuma vidū, pagriežot galvu, lai redzētu zēnu.

„Kas tas? Tas puika ir slimis. Skaties! Viņš ir vājš.”

„Tas ir aukstuma dēļ,” bubināja vadītājs. „Tādā laikā visi klepo.”

„Es tev maksāšu par abiem pārējiem, bet ne par šo,” atteica doktors. „Netērēšu savu laiku viņa dēļ.” Viņš pamāja uz lauka strādājošajam. Lielā auguma vīrs, gariem soļiem stampājot, pievienojās pieaugušajiem un bērniem.

„Šis ir pārāk slimis,” teica doktors. „Savāc viņu!”

Strādnieks uzlika roku uz slimīgā zēna pleca un aizveda viņu prom. Viņi pazuda skatienam aiz šķūņa.

Vedējs saņēma naudu. Pirms atceļa viņš pārbaudīja savu zirgu un ratus, dedzīgi gribēdams pamest šo vietu, bet ar vienu aci vēl uzmanīja meiteni.

„Nāc!” sacīja doktors, vienreiz pamādams abiem bērniem ar savu liko pirkstu. Viņš pagriezās uz mājas pusi. Vecākais zēns sekoja. Viņa māsa palika stāvam, raugoties virzienā, kur pazuda strādnieks un slimais zēns.

Tankš. Aiz šķūņa atskanēja asa skaņa, it kā ar lāpstas aso malu iesistu kaut kam cietam, tai sekoja mīkstāks *blaukš*, it kā graudu maiss mīksti nokristu zemē. Kraukļiem paceļoties debesīs, gaisu pāršalca melnu spārnu vētra.

Čigānmeitene pasteidzās, lai panāktu brāli. Kad viņa satvēra brāļa roku, viņas lūpu kaktiņi savilkās teju jaušamā smīnā.

Līdz pat mājām vedējs domāja par šo smīnu.

Jo mazāk ēdāju, jo vairāk ēdamā pārējiem.

1920. gada 23. oktobris

Sv. Pankrasa, Londona, Anglija

Daudzsološais, zemi šķīstījošais sals izpletās uz rietumiem pār Lamanšu, kur to jo skaudri sajuta Albionas kraukļi. Tie apjauta, ka ar viņu sugas prasmēm visvieglākais veids, kā iegūt barību, bija to nozagt citiem, tāpēc tie riņķoja ap pilsētu, neiebilstot atstāt visu sūro darbu maitēdājiem uz zemes, kā dzīvniekiem, tā arī cilvēkiem.

Krēslā pa alejām gāja kāda bērnu grupa noteiktā virzienā ar noteiktu mērķi. Viņus veda zēns zilā lietusmēteli. Kraukļi tiem sekoja. No savām augstajām sēdvietām gar apkārtejo māju dzegām tie vēroja zēnu zilajā ģērbā aizvedam savus biedrus pie zemas ķieģeļu sienas, kas apjoza ziemas dārzu. Kraukļi vēroja bērnus, kā tie klumburēja pāri sienai, un dārznieku, kas savukārt caur otrā stāva loga aizkariem vēroja bērnus.

VIŅA vārds bija Džons Stīvensons un pirmos pāris Lielā Kara gadus viņš, kā kapteinis topošajā Karaliskajā gaisa spēku korpusā, bija pavadījis, lidojot pāri ienaidnieka teritorijai ar iemontētu kameru zem sava lidaparāta Bristole F2A. Tas viss beidzās ar to, ka austrieši sarīkoja apšaudi ar zenītlielgabaliem. Viņš avarēja neitrālā teritorijā. Pēc ilga, izmisīga brauciena zirga vilktos medicīniskās palīdzības ratos viņš neskarts, ja neskaita to, ka viņam trūka kreisās rokas, pamodās Sarkanā Krusta lazaretē.

Viņš ignorēja savu traumu un turpināja kalpot valstij, paliekot korpusā. Lai pētītu uzņemtās fotogrāfijas, bija nepieciešamas acis un smadzenes, nevis rokas. Kara beigās viņš koordinēja novērošanas gaisa balonus un izlūklidojumus.

Viņš bija pavadījis gadus, urbjoties ar juveliera lupu miglainajās fotogrāfijās, pētot tranšejas no putna lidojuma, karaspēka pārvietošanos un lielgabalu pozīcijas, bet tagad viņš no augšas vēroja, kā pusducis huligānu izbradā viņa ziemas rudzus. Viņš būtu steidzies lejā un sasīties viņu paurus, izņemot tam zēnam zilajā lietusmēteli. Viņam nevarēja būt vairāk kā desmit gadu, bet te nu viņš bija, bargi rājot pārējos cieņīt Stivensona kunga īpašumu, pat bridī, kad tie pārmeklēja viņa dārzu.

Tas tur tāds dīvains, mazs pīlēns.

Tas nebija klajš vandalisms. Tas bija bads. Rudzi bija kaut kas vairāk, nekā pārsegs zemei, lai neļautu augt ziemcietīgajām nezālēm. Un bites un burkāni nebija atradušies zemē pārāk ilgi. Rakņāšanās atkritumos kļuva pretīga.

Meitene, kas rakņājās dārza tumšākajā stūrī, atrada nenovāktu tomātu, jo tas bija nokritis un ieplaisājis. Viņa starodama skatījās uz sažuvušo bālgano masu. Lielākais zēns grupā, mazs briesmonis ar mazām, apaļām cūkas acelēm, sagrāba ar abām rokām viņas roku.

„Atdod!” viņš teica, griežot viņas ādu, kā mēdz izgriezt divieli.

Viņa iekliedzās, bet nelaida vaļā savu dārgumu. Pārējie bērni kā piekalti raudzījās notiekošajā laupīšanā.

„Atdod!” kauslis atkārtoja. Meitene iepinkšķējās.

Pienāca zēns zilajā lietusmēteli. „Liec viņu mierā!” viņš teica. „Laid viņu vaļā!”

„Piespied mani!”

Pats par sevi zēns nebija mazs, bet kauslis bija daudz lielāks. Ja viņi kautos, iznākums būtu nenovēršams.

Pārējie viņus vēroja klusā priekšnojautā. Meitene raudāja. Kraukļi ķērca pēc asinīm.

„Labi.” Zēns pārmeklēja augsni pie sienas aiz ziemas rudzu rindas. Pagāja daži mirkļi. „Re!” viņš teica, pievelkot kāju. Vienu roku viņš turēja aiz muguras, bet ar otru piedāvāja citu tomātu, kas palicis nenovākts. Tas bija nedaudz lielāks par biežputras maisiņu cietā, sausā mizā. Droši vien pēc šo bērnu standartiem šis bija vērtīgs atradums. „Tu dabūsi šo, ja liksi viņai mieru.”

Kauslis izstiepa roku, bet ar otru nelaida vaļā šņukstošo meiteni. Vietā, kur viņš bija griezis meitenei roku, bija palikuši sarkani nātres pleķi. Viņš kustināja pirkstus. „Dod šurp!”

„Nu labi,” teica mazākais zēns un uzmeta tomātu augstu gaisā virs galvas.

Kauslis, apņēmies noķert savu balvu, pagrūda prom meiteni un atlieca galvu.

Pirmais akmens trāpīja viņam rīklē. Otrs, viņam gāžoties atmu-guriski, atsitās pret ausi. Viņš bija gar zemi un asarās, pirms tomāts vēl bija nošlakstējies dubļos.

Mazais zēns prata lieliski tēmēt. Viņš bija apturējis kautiņu, pirms tas vēl bija sācies.

Piķis un zēvele!

Stīvensons gaidīja, ka metējs lēks virsū kauslim, lai izmantotu viņa bezpalīdzību. Viņš to bija redzējis karā, kā mēnešiem ilga, smaga dzīve varēja sakausēt izsalkumu ar bailēm un dūsmām, padarot pašu dzīvnieciskāko uzvedību par dabisku. Tā vietā zēns kauslim pagrieza muguru, lai apraudzītu meiteni. Viņaprāt, strīds bija atrisināts.

Kauslis gan tā nedomāja. Guļot dubļos, asarām un puņķiem svītrainu seju, viņš vēroja metēju ar acīm, kurās mutuļoja kaut kas melns un bezveidīgs.

Stīvensons jau agrāk to bija redzējis. Dusmas izskatījās vienādi jebkurā dvēselē — gan jaunā, gan vecā. Viņš nogāja no loga un noskreja lejup pa kāpnēm, pirms viņa dārzs bija paguvis pārtapt par cirka arēnu. Kauslis jau bija piecēlies kājās, kad Stīvensons atvēra durvis.

Viens no bērniem iesaucās: „Mūkam!”

Bērni barā metās pie ķieģeļu sienas, pār kuru tie bija rāpušies. Kādus, arī meiteni, bija nepieciešams pagrūst, lai tie tiktu pāri. Zēns, kas bija notricis no kājām kausli, palika pēdējais, palīdzēdams citiem klaidoņiem tikt pāri.

To redzot, apstiprinājās Stīvensona pirmais iespaids. Šajā zēnā bija kaut kas īpašs. Viņš bija vērīgs, ar pamatīgu goda izjūtu un arī nikns cīnītājs. Ar pareizo apmācību...

Stīvensons uzsauca: „Pagaidi! Ne tik ātri!”

Zēns pagriezās. Viņš ar garlaikotu skatienu vēroja, kā tuvojas Stīvensons. Viņš tika pieķerts un neizlikās, ka nebūtu vainīgs.

„Kā tevi sauc, puis’?”

Zēna skatiens plaiksnīja no Stīvensona acīm pie tukšās piedurknes, kas bija piesprausta pie viņa pleca.

„Es esmu Stīvensons. Kapteinis, ja precīzi.” Vējš mētāja Stīvensona piedurkni, plivinot to kā karogu.

Zēns apsvēra dzirdēto. Atbildot viņš pastiepa zodu: „Reibolds Māršs, ser!”

„Mārša jaunskungs, tu esi diezgan gudrs puisis, vai ne?”

„Tā mana māte apgalvo, ser!”

Stīvensons neuzskatīja par nepieciešamu jautāt par tēvu. Vēl viens Lielbritānijas zudušās paaudzes bez vēsts pazudušais, viņš nosprieda.

„Kāpēc tu tagad neesi skolā?”

Kara laikā un pēc tā daudzi bērni bija pametuši skolu, lai palīdzētu uzturēt ģimenes, kurās vairs nebija tēvu un vecāko brāļu. Zēns nestrādāja, bet gluži huligāns viņš arī nebija. Izskatījās, ka viņam bija mājas, kas, iespējams, bija vairāk nekā bērniem no viņa bandas.

Zēns paraustīja plecus. Viņa ķermeņa valoda sacīja, *Skola man ir diezgan vienaldzīga*. Viņa mute teica: „Ko jūs ar mani darīsiet?”

„Vai esi izsalcis? Vai tev mājās dod pietiekami ēst?”

Zēns papurināja, tad pamāja ar galvu.

„Kas ir tava māte?”

„Šuvēja.”

„Es noprotu, ka viņa daudz strādā.”

Zēns atkal pamāja ar galvu.

„Lai atbildētu uz tavu jautājumu: tavi draugi ir pamatīgi izpostījuši manus stādījumus, tādēļ es tev likšu atstrādāt. Vai tu jel ko zini par dārzkopību?”

„Nē.”

„Ja būtu zinājis, tad zinātu, ka neko daudz manā ziemas dārzā neiegūsiet.”

Zēns neko neatbildēja.

„Nu tad ļoti labi. Sākot no rītdienas par katru nostrādāto dienu tu saņemsi vienu šiliņu, kuru aiznesīsi savai strādīgajai mātei.”

„Jā, ser!” Zēns izklausījās saīdzis, bet viņa acis dzirkstīja.

„Kaut kas būs arī jādara ar tavu attieksmi pret izglītību.”

„Ser, to pašu apgalvo arī mana māte!”

Stīvensons aizbaidīja prom kraukļus, kas knābāja nomestās paliekas. Tie ķerca cits uz citu, ceļoties gaisā aukstajā vējā kā ēnas melnējošās debesīs.

1920. gada 23. oktobris
Bestvuda pie Trentas, Notingemšira, Anglija

No dienvidiem līdz ziemeļiem kraukļi, vārnas, kovārņi un kraukļi pārmeklēja salu, lai atrastu barību, un, tāpat kā sugu kontinentālie radinieki, tie aizvien bija šeit.

Izņemot vienu izcirtumu dziļi vidienē, Etelreda dižciltīgo senču saimniecības sirdi. Kādā tālā laikmetā šīs pasaules āda bija atlobījusies, lai atsegtu milzīgos zemes granīta kaulus, no kuriem šāvās karsts avota ūdens: ūdens ar uguns un akmens piegaršu. Neviens krauklis šeit nebija riskējis lidot kopš laikiem, pirms te bija ieradušies skandināvi un sadalījuši salu pēc saviem dāņu likumiem.

Gāja laiks. Avots bija liecinieks ļaužu paaudzēm, kas nāca un gāja, dzīvoja un mira. Dižciltīgie kļuva par grāfiem, pēc tam par hercogiem. Skandināvi kļuva par normandiešiem, vēlāk par britiem. Tie apkaroja sakšus; tie apkaroja saracēņus; tie apkaroja Vācijas ķeizaru, bet zeme savā stihiskajā pastāvībā pārdzīvoja viņus visus.

Caur gadsimtiem melnie putni vairījās no izcirtuma un tā fantomiem, bet lielā muiža leļpus avotam tajos neraisīja iebildumus. Tā nu tie, vērojot un klausoties, nosēdās uz Bestvudas smailēm.

„PIKĪS un zēvele! Kur ir tas puika?”

Malkolms, Bestvudas pārvaldnieks, steidzās, lai panāktu Elredas divpadsmito hercogu, kurš ribināja cauri mājai. Kalpi bēga no hercoga zābaku klauzdoņas kā strazdi mūk no piekūna svilpiena.

Virtuves kalpotāji pielēca kājās, kad telpā ienāca hercogs kopā ar pārvaldnieku.

„Vai Viljams šeit ir bijis?”

Visi noliedzoši purināja galvas.

„Vai esat pārliecināti? Tiešām mans mazdēls šeit nav bijis?”

Tūmres kundze, Bestvudas šefpavāre, tieva kā pātaga, pelnu pelēkiem matiem, izgāja priekšā un pakniksēja.

„Jā, Jūsu Žēlastība!”

Hercoga ciešais skatiens lēnām pārslidēja pār virtuvi. Telpu pārņēma smags klusums, kamēr viņa žoklī pulsēja vēnas, kas iezīmēja dusmu atkāpšanos. Viņš pagriezās uz papēža un izsoļoja laukā.

Malkolms atviegloti izpūta gaisu, kuru visu šo laiku bija aizturējis. Viņš bija stingri apņēmies novērst neprātu, kas samaitātu vēl viena Bauklerka dzīvi.

„Nu tad! Ejiet! Palīdziet viņa Žēlastībai!” Tūmres kundze pamāja pārējiem darbiniekiem, lai tie izklīst. „Tiš!”

Kad telpā vairs neviena nebija un neviens vairs nevarēja noklausīties, viņa uzvilka augšā liftu ēdiena nogādāšanai no virtuves uz augšējiem stāviem. Viņa vilka lēnām, lai grieztuve nečīkstētu. Tiklīdz pāri virslogam parādījās Viljama vara sarkanā galva, viņa noliecās un ar spēcīgajām rokām, kas gadu desmitiem bija veikušas fizisku darbu, izcēla viņu ārā. Priekš astoņus gadus veca zēna viņš bija garš, pat garāks nekā viņa vecākais brālis.

„Nu, re, sveiks un vesels, es ceru!” No priekšauta kabatas viņa izvilka piparmētru ledeni. Zēns izrāva to viņai no rokām.

Malkolms, kā allaž, nedaudz palocījās. „Viljama jaunkungs, kā noprotu, joprojām izbaudāt mūsu spēlīti?”

Zēns smaidot, ar saldumu rokā, pamāja galvu. No slēpšanās liftā visu pēcpusdienu viņš smaržoja pēc pastinaka un veciem liellopu taukiem.

Tūmres kundze pavilka pārvaldnieku virtuves stūrī. „Mēs nevaram tā mūžīgi turpināt,” viņa sacīja. Viņa tīstīja rokas priekšautā, piebilstot: „Ko iesāksim, ja hercogs mūs pieķers?”

„Mums tā nav jādara mūžīgi, tikai, kamēr satumsīs. Viņa Žēlastība tad būtu spiests atlikt.”

„Bet ko mēs iesāksim rīt?”

„Rīt, uz Viņa Žēlastības pagīrām, mēs pagatavosim aknas lidošu kompresi un darīsim visu to pašu, ko šodien.”

Tūmres kundze savilka pieri. Tieši tajā mirklī ar jaunu sparpu atsācās zābaku riboņa. Viņa pastūma Viljama uz Malkolma pusi. „Aši!”

Viņš pagrāba zēnu aiz rokas un vilka sev līdzī cauri pieliekamajam. Grants šnirkstēja zem kājām, kad tie drāzās ārā no mājas cauri piegādes durvīm staļļa virzienā. Vēsajā gaisā aiz viņiem palika balti elpas garaiņi. Malkolms vairumam mājas kalpotāju bija licis palīdzēt meklēt Viljama, panākot, lai stalli neviena nebūtu. Hercogs šeit turēja savus zirgus, kā arī novietoja savu vieglo automašīnu. Divfunkcionālais stallis oda pēc petrolejas un mēsliem.

Malkolma kungs atvēra skapja durvis. „Kāpiet iekšā, jaunkungs!”

Viljams ķiķinādams, kamēr Malkolma kungs turēja vaļā durvis, iekāpa iekšā. Viņš ietinās ādas mētelī, kuru braucot valkāja viņa vectēvs.

„Jābūt klusam kā pelei,” čukstēja vecais vīrs, „kad hercogs apkārt mājai jūs meklēj”. Pareizi?”

Puika, joprojām ķiķinādams, pamāja ar galvu. Malkolms jutās atvieglots, redzot, ka zēnam joprojām patika šī spēle. Daudz grūtāk būtu bijis noslēpt zēnu, ja viņš būtu nobijies.

„Vai atceraties, kā mēs spēlējām šo spēli?”

„Visu laiku mierīgi un klusi,” zēns atbildēja.

„Malacis!” Malkolms ieknieba ar īkšķi zēnam degunā un aizvēra durvis. Zēna sejā spīdēja sudrabaina gaisma. Skapīša durvis kārtīgi neaizvērās. „Es drīz atgriezīšos pēc jums.”

Gadu gaitā hercogs, Viljama vectēvs, kopā ar dēlu bija devies daudzās garās ekspedīcijās pa savu zemi. Viņš apgalvoja, ka dodas rubeņu medībās, lai gan reti ņēma līdzī ieroci. Vienīgais, ko Malkolma kungs droši zināja, bija tas, ka viņi daudz laika pavadīja izcirtumā augšpus no mājas. Tanī pašā izcirtumā, uz kuru neviens no kalpotājiem neuzdrošinājās iet, piemīnot vīzijas un trokšņus. Gadus pēc tam, kad hercoga mantinieks — Viljama tēvs — bija radījis divus dēlus, viņš viens pats pavadīja laiku izcirtumā. Jebkurā stundā atgriezoties mājās, viņa acis bija mežonīgas un, pats izspūris, viņš aizsmacis murmināja par asinīm un nenomaksātiem parādiem. Tas turpinājās līdz brīdim, kad viņš devās uz Franciju un krita cīņā pret huņņiem.

Drīz pēc tam hercoga mazdēli pārcēlās uz Bestvudu. Viņi bija pārāk jauni, lai labi atcerētos tēvu, tādēļ pārvāksnās tiem neko daudz nenozīmēja. Vecākais dēls Obrijs, nākamais mantinieks, saņēma pēram pienācīgu audzināšanu. Hercogs par savu jaunāko mazdēlu izrādīja niecīgu interesi, un tajā nekas nebija mainījies jau vairākus gadus.

Līdz pat dienai pirms aizvakardienas, kad viņš palūdza Malkolmam sameklēt Viljamam mednieka drēbes, kas viņam derētu. Malkolms nezināja, kas notiek izcirtumā vai ko hercogs tur darija, bet, viņaprāt, tas bija viņa goda pienākums Viljamu no tā pasargāt.

Malkolms atstāja Viljamu skapī, tai pašā mirklī viņš pamanīja hercogu stāvam tālākajās staļļa durvīs un aizsprostojam izeju. Viņa Žēlastība bija visu redzējis.

Viņš nikni raudzījās Malkolmā. Pārvaldnieks pretojās vēlmei izvairīties no hercoga dusmīgā acu skatiena. Hercogs nāca tuvāk, līdz abi vīrieši gandrīz saskārās deguniem.

„Malkolma kungs!” viņš sacīja. „Sakiet apkalpotājiem, lai atgriežas pie saviem darbiem! Pēc tam atnesiet zēnam mēteli un paņemiet ceļasomu no manas darbistabas!” Viņa skābenā kadiķogu elpa dvakoja Malkolma sejā. Tā sūrstēja acīs un lika viņam tās samiegt.

Malkolmam nebija izvēles, bija jādara kā likts. Kad viņš atgriezās, nesot Viljamam biezo, pelēcīgi brūno puloveru un hercoga persiešu raksta ceļasomu, hercogs jau bija izcēlis no skapja mazdēlu. Pirms Malkolms pameta hercogu, viņš uz īsu brīdi saskatījās ar Viljamu.

„Piedod!” viņš izdvesa.

Vectēvs paņēma Viljamu aiz rokas. Viņa plaukstas smalko, balto rētu švīkas kutināja Viljama roķeles mīksto ādu.

„Nāc!” viņš sacīja. „Ir pienācis laiks tev apskatīt īpašumus.”

„Esmu jau tos redzējis, vecpap!”

Vecais vīrs iedunkāja zēnam pa ausi pietiekami stipri, lai acīs sariestos asaras. „Neesi vis.”

Viņi gāja ap māju līdz strautam, kas burbuļoja cauri dārzam. Abi gāja pret straumi, ik pa laikam laužoties cauri biezoknim. Galu galā Bestvudas mūra sienu augšējās izbūves un torņi pazuda aiz pakalnu rindas, ko rotāja lepnas īvju un angļu ozolu birzis. Viņi sekoja strautam līdz ķērpju iedragātai laukakmens plaisai mazā izcirtumā.

Lai gan izcirtumam visās pusēs bija koki, tas bija kluss un nebija dzirdamas putnu dziesmas. Tālumā tik tikko atbalsojās lielo, melno putnu, kas lidoja šurpu turpu virs īpašuma, griezīgās skaņas un ķērķšana. Viljams nebija pievērsis putniem ne mazāko vērību, bet tagad to neesība šķita dīvaina.

Gar laukakmeni bija nolikti vairāki iekura saišķi. Hercogs no ceļasomas izvilkta sērkokciņu kārbu un atvāžamo kabatas nazi ar briežraga rokturi. Viņš iekūra uguni un pavirzīja Viljamu pie sevis.

„Zēn, parādi man savu roku!”

Viljams parādīja. Vectēvs to stingri satvēris paņēma, izstiepa zēna roku taisnu un ar kabatas nazi iegrieza Viljama plaukstā. Viljams kļiedza un centās izraut roku, bet vectēvs viņu nelaida vaļā, kamēr asinis nesāka tecēt lejā pa plaukstas locītavu uz pulovera aproces. Vecais

vīrs apmierināts māja ar galvu, kamēr kutinoši karstās asinis pulsēja pa Viljama roku un pilēja zemē.

Bailēs no vectēva tālākās rīcības Viljams atsprāga atpakaļ. Viņš gribēja atgriezties mājās pie Malkolma kunga un Tūmres kundzes, bet bija apjucis un caur asarainajām acīm neko nevarēja saskatīt.

Vectēvs atkal ierunājās, bet šoreiz valodā, kuru Viljams nesa-prata, tās drīzāk bija vaimanas un burbuļošana, nevis vārdi. Cilvēkam neraksturīgas skaņas, kas nāca no cilvēka ķermeņa.

Tās ieaijāja zēnu neomulīgā apstulbumā kā drudzainā sapnī. Uguns-kura siltums nožāvēja asaras viņa sejā. Pār izcirtumu pārlaidās ēna; pasaule sašķiebās uz abiem sāniem.

Un tad runāja uguns.

1

*1939. gada 2. februāris
Taragona, Spānija*

Kapteiņleitnants Reibolds Māršs, agrāk no Viņa Majestātes Karaliskās flotes un tagad no Slepēnā izlūkdienesta, brauca bezbortu kravas automašīnā cauri izpostītām olīvkoku audzēm, kamēr dažu jūdžu attālumā plosījās pilsonkarš. Pie viņa atradās divas viltotas pases, divas vilciena biļetes uz Lisabonu, kuponi tvaikoņa, kas dodas uz Īriju, kajītēm un tūkstotis sterliņu mārciņu. Un viņš jutās garlaikots.

Viņš bija braucis visu rītu. Kravas automašīna pabrauca garām vēl vienai pamestai zemnieku mājai, kas iezīmēja Katalonijas ainavu. Dažas mājas bija nodegušas līdz pamatiem. Citas viņā raudzījās ar tukšām logu acīm, vietām, kur haotiskās rindās lodes bija sacaurumojušas ģipsi, ēkas stāvēja puskailas, nometušas ādu līdz pat apakšai. Vējš svilpoja pa atvērtajām durvju ailēm.

Kā liecināja uzbērumi, dažkārt zemnieki un viņu ģimenes tika apglabātas tajos pašos laukos, kurus viņi kopa. Un dažkārt viņi tika atstāti sapūšanai, kā to varēja apliecināt putni. Māršs apskauda zemniekus par to, ka tiem bija bijušas ģimenes, bet ne to, kā tie bija ņēmuši galu.

Bruņoto grupējumu rokās zemei bija klājies ne labāk kā zemniekiem. Artilērija bija sacaurumojusi laukus un gāzusi šrapneļu lietu uz gadsimtiem vecām olīvkoku audzēm. Vietās, netālu no lielākajām bedrēm, no sašķeltās zemes joprojām vēdīja kordīta asā smarža.

Vienā brīdī kravas automašīnai bija jāapbrauc padomju ražojuma, izdedzis milzu T-38 tanks, kas aizsprostoja ceļu. Tas izskatījās

kā apgriezta zupas terīne uz pakāpieniem, bet modelis bija veidots uz Vikera bāzes, par ko Māršs izjuta lepnumu un sajūsmu. Šis bija ierasts skats. Lauku ainava bija nosēta ar pamestām republikāņu tehnikas atlūzām. Lielākā daļa Spānijas jau sen bija nacionālistu varā; tagad tie organizēja savu pēdējo uzbrukumu, spiežoties uz ziemeļiem cauri Katalonijai, lai iekarotu pēdējos republikāņu cietokšņus.

Oficiāli Lielbritānija bija izvēlējusies neiesaistīties Spānijas konfliktā, bet Franko nacionālistu un viņu fašistu sabiedroto nenovēršamā uzvara dzimtenē raisīja satraukumu. Mārša Slepēnā izlūkdienesta nodaļas jeb, kā dažiem to labpatika saukt, MI6, uzdevuma ietvaros bija vākt informāciju par pēdējos dažos gados notiekošo Vācijas dru-džaino apgādi ar jaunu apbruņojumu. Bridī, kad ar britu konsulātu bija sazinājies kāds dezertieris, apgalvojot, ka viņam esot informācija par kaut ko jaunu, ko nacisti Spānijā izmēģinot kaujas apstākļos, Māršs tika nosūtīts, kā vecais vīrs tās dēvēja — „Ibērijas brīvdienās”.

„Brīvdienas,” Māršs pie sevis atkārtoja. Stīvensonam nu gan bija greiza humora izjūta.

Kravas automašīna no ielejas iebrauca Taragonā, uz īsu mirkli izbraucot cauri romiešu akvedukta ēnai, kas krita uz kalnu pakājes. Uzbraucot pēdējā uzkalnā, Mārša priekšā izpletās piekrastes līdzenums. Kara un ziemas dēļ atmatā atstātās apelsīnu un granātābolu birzīs izraibināja pauguru nogāzes pie jūras, no kurām pavērās skats uz pilsētu. Atbilstošajā gadalaikā vējš birzīs smaržotu pēc ziediem. Šodien vējš smaržoja pēc petrolejas, putekļiem un attālās jūras.

Lejup no birzīm pletās pilsēta: spilgta apmetuma juceklis, plaši tirgus laukumi un vietumis pat ginka koku alejas, kas bija saglabājušās vēl no romiešu laikiem. Bija redzams, kur viduslaiku Spānijas pilsētas plānošana bija skārusi un uzsūkusi kādas vecākas impērijas paliekas. Kopumā pēc simboliskas pretošanās, krītot nacionālistu varā pirms trim nedēļām, Taragona bija labi saglabājusies.

Kaut kur šajā juceklī gaidīja Mārša informators.

Lielais, zili zaļais Vidusjūras izplatījums pletās starp pilsētu un horizontu. Tas spīguļoja ziemas saulē. Visbiežāk ziema ik gadu baudīja lietu, kas noblietēja putekļus. Šī sezona bija pārāk sporādiska, un šodien vējš pūta iekšzemē, tāpēc brīze, kas tuvojās no jūras, pār pilsētu izplatīja bāli dzeltenbrūnu miglu.

Tālāk uz rietumiem, kur traleris, pūzdams tvaiku, brauca ārā no ostas, piekrasti glāstīja viņu baltās krēpes. Māršs bija pārāk tālu, lai sajustu bailes un izmisumu, ļaužu drūzmēšanos, lai ostas piestātnēs sadzirdētu šķindoņu, ko radija ģimenes, kas skaļi pieprasīja braucienus uz Meksiku vai Dienvidameriku. Tie bēgļi, kuri mūkot uz Franciju negribēja riskēt, ka viņus noķer Pirenejos un vareņa atļauties citādi, drūzmējās ostās. Pagaidām Franko nacionālisti bija aizņemti ar oficiālu valsts varas pārņemšanu, bet tiklīdz tas tiktu nokārtots, izrēķināšanās atsāktos.

Iebraucot pilsētā, lauku ceļa virsma pārvērtās saplaisājušā šķembu segumā. Māršs piecēlās kājās, kad šķembaino ceļa segumu nomainīja nevienmērīgs bruģakmens. Kopš viņš, braucot no Portugāles, šķērsoja robežu, bija pagājušas pāris garas dienas.

Viņa automašīna apstājās viduslaiku katedrāles ēnā. Vadītājs ar dūri uzsīta pa mašīnas ārdurvīm. Māršs paķēra savu mugursomu un izlēca ārā, griezdamts zobus no sāpēm ceļi.

„*Gracias*,” viņš noteica. Viņš samaksāja vadītājam apsolīto naudas summu, kas pēc nabadzīga lauksaimnieka standartiem pat miera laikā būtu neliela bagātība. Vadītājs paņēma naudu un, nesakot ne vārda, aizrūcināja tālāk, atstājis Māršu klepojam izplūdes gāzu mākonī.

Tavā vietā es to ātri iztērētu.

Māršs devās katedrāles virzienā. Ciktāl vadītājs zināja, tas bija viņa galamērķis un tā arī viņš atbildētu, ja nu gadītos, ka kāds jautā par viņa pasažieri. Katedrāle neskaidri iezīmējās pār apaļo *Plaza Imperial* un no turienes līdz viesnīcai „Aleksandrija” bija netālu. Pirms aizbraukšanas no Londonas Māršs bija iemācījies pilsētas izkārtojumu no galvas. Iešana kājām palīdzēja tikt vaļā no sāpēm ceļi.

Šaurās sānielas bija klusas, tajās nebija ļaužu, un viņš par to bija pateicīgs. Viņam kājās bija smagi zemnieka zābaki, zem virsjakas flanelļa krekls un ap kaklu apsiets lakatiņš, kā to valkāja vietējā stilā, taču zem tā bija lietaino gadu iekrāsota, bāla angļa āda, nevis ādas tonis, kādu iegūst, gadiem strādājot laukā. Vairums ļaužu nebija ļoti vērigi. Mazliet veiksmes un apdomības, un viņa apģērbs cilvēkos varētu radīt īsto iespaidu; ja vien viņš sev nepievērstu lieku uzmanību, viņu prāti paši aizpildītu pārējo vajadzīgo informāciju.

Laukumā bija dzīvīgāk. Nelielās cilvēku grupas plašajā laukumā, kurām viņš gāja garām, slidēja cauri dzīvei šausmu un nojautu

mākti. No katras iespējamās virsmas uz kliežošiem dekoratīvā stila plakātiem uzbāzās ģenerāļa Franko mērķis. (*Unidad! Unidad! Unidad!*) Nacionālistu propagandas mašīna netērēja ne mirkli.

Pulksten sešos izzvanījās katedrāles zvani: dienas vidus. Māršs paātrināja gaitu. Sazināties bija paredzēts dienvidū.

Krasnopoļskis, polis pēc etniskās piederības, dzimis Vācijas anklāvā Dancigā, savulaik bija nokļuvis Spānijā fašistu militāro spēku vienības sastāvā, kas atbalstīja nacionālistu mērķi. Viņš gadiem bez ierunām bija pildījis savus pienākumus, lai vai kādi tie būtu bijuši. Līdz brīdim, kad viņš pavisam spontāni nolēma dezertēt. Nacionālistu uzvara bija tikai laika jautājums, kas nozīmēja, ka viņa jaunie ienaidnieki jau bija cieši ieņēmuši valsti. Tos nodot, kad viss jau bija aizgājis tik tālu, bija muļķīgs solis.

Tā nu viņš bija sazinājies ar Lielbritānijas konsulātu Lisabonā. Apmaiņā pret palīdzību pamest valsti viņš dalītos savās zināšanās par jauno tehnoloģiju, ko *Schutzstaffel* bija izmantojusi pret republikāņiem. Franko, despotiska dāsnuma jūtu uzplūdā, Trešajam reiham bija iedevis *carte blanche*, lai tie izmantotu Spāniju kā militāro izmēģinājumu poligonu. Šādā veidā *Luftwaffe* Gernikā bija pirmo reizi izmantojusi piesātinājuma bombardēšanas tehniku. MI6 gribēja zināt par jebko, ko friči bija izstrādājuši pēdējo gadu laikā.

Šā iemesla dēļ pie Mārša atradās pietiekami daudz naudas, lai iegādātos pašam savu tvaikoni, ja apstākļi līdz tam novestu. Visu atpakaļceļu līdz Lielbritānijai viņš paliktu līdzās Krasnopoļskim.

Viesnīca „Aleksandrija” bija šaura piecstāvu ēka, iesprostota starp lielākiem daudzdzīvokļu namiem. Tās balkoni pa pāriem kārās pār ielu, izvirzījušies no kanārijdzeltenās fasādes. Vienīgā ieeja ēkā bija pa parādes durvīm. Tas nebija pārāk labi.

Vestibilu rotāja neglīts modernistu dekorāciju un Spānijas monarhijas apvienojums. Tas izskatījās kā negribētu pārvērtību rezultāts. Augstu uz sienas dzeltenajā ģipša apmetumā bija tīri, tukši plankumi, kas iezīmēja vietas, kur agrāk bija karājušās, visticamāk, gleznas, kurās attēlots karalis Alfonso un viņa ģimene. Iekšpusē, pa kreisi no durvīm, droši vien viesnīcas bārā, klusām sarunājās daži vīrieši un sievietes.

Māršs caur stūrainu Bauhauša mēbeļu un paparžu podiņu labirintu devās pie reģistrācijas galdiņa, taču viņš atteicās no domas

zvanīt uz Krasnopoļska numuriņu brīdī, kad vestibila aizmugurējās daļas kāpņu ēnā ieraudzīja sēžam vientuļu stāvu.

Vīrietis smēķēdams sēdēja uz atpūtas krēsla pašas maliņas. Viņam blakus atradās koferis un klēpī viegla mugursoma. Viņš tri-cošām rokām nodzēsa cigareti un aizsmēķēja nākamo. Spriežot pēc izsmēķu daudzuma pelnu traukā blakus atpūtas krēslam, viņš šeit, *publiskā vietā*, bija gaidījis stipri pirms dienas vidus.

Māršs novērsās. Viņš acumirkli bija atpazinis Krasnopoļski. Viņš bija idiots bez jebkādas nojēgas par to, kā tiek veikti savstarpēji darījumi.

Uzņemšanā viņš nopirka laikrakstu, tad apsēdās ādas krēslā ar augstu atzveltni blakus Krasnopoļskim, kas, lēni reaģēdams, paskatījās uz viņu un pārvietoja kājas.

MI6 nebija fotogrāfiju, kurās būtu redzams Krasnopoļskis. Tiem bija jāuztaisa viltota pase, balstoties tikai uz viņa ārējo aprakstu. Viņš bija pārvērtējis savu ārieni. Viņš bija garš puisis pat sēžot, kauli un āda ar ērgļa degunu un ausīm kā burām. Māršs iedomājās, ja puisim būtu jāstāv tumšas istabas stūrī, viņu varētu sajaukt ar mēteļu pakaramo.

Māršs šķirstīja laikrakstu, pilnīgi ignorējot Krasnopoļski. Viņš nogaidīja līdz brīdim, kad izskatījās, ka dezertieris vairs negrasījās bēgt.

„Atvainojiet, kungs!” teica Māršs spāniski, „bet vai jūs gadījumā nezināt, vai uz Seviļu brauc vilcieni?”

Krasnopoļskis iztrūkās. „*Bitte?*”

Māršs jau klusāk atkārtoja jautājumu vāciski.

„Ā, kas zina? Jo dienas, jo mazāk uz tiem var paļauties. Es griebēju teikt, uz vilcieniem.”

„Jā, bet ģenerālis Franko to drīz sakārtos.”

„Jūs gan ilgi braucāt,” pačukstēja Krasnopoļskis. „Es visu rītu nogaidīju.”

Uz to Māršs viņam atbildēja: „Tādā gadījumā jūs esat muļķis. Jums bija jāgaida savā numurā.”

„Vai pie jums ir mani dokumenti?”

Māršs dziļi ievilka elpu. „Klau, draugs!” viņš mēģināja noslēpt aizkaitinājumu, kas zagās viņa balsī, „kāpēc mums neaiziet uz jūsu numuru un neparunāt privāti, ko?”

Krasnopoļskis aizdedzināja iepriekšējās cigaretes izsmēķi. Itāļu ražojums. Māršs prātoja, kā vispār var paciest tos kodigos, mazos briesmoņus.

„Esmu jau izrakstījies. Sabiedriskā vietā man ir drošāk. Man ir vajadzīgi tie dokumenti.”

„Ko jūs ar to domājat, drošāk sabiedriskā vietā?”

Krasnopoļskis ievilka dūmu, vērojot kādu kompāniju. Viņa pirkstu ādu raibināja bālas krāsu maiņas.

„Klau, mēs neesam niekkalbju ceļojumu aģentūra!” teica Māršs. „Pagaidām jūs man neesat devis iemeslu jums palīdzēt.”

Krasnopoļskis neko neatbildēja.

„Jūs tērējat manu laiku.” Māršs piecēlās kājās. „Es aizeju.”

Krasnopoļskis nopūtās. No viņa nāsīm izšāvās pelēku dūmu mākoņi. „Karls Heinrihs fon Vestarps.”

Māršs atkal apsēdās, ietīts zilganā dūmu mākonī. „Ko?”

„Nevis ko, bet kas. Doktors fon Vestarps.”

„Viņš ir iemesls, kāpēc dezertējāt?”

„Ne viņš. Viņa bērni. Fon Vestarpa bērni.”

„Viņa bērni?”

Krasnopoļskis pamāja ar galvu. Viņš pavēra muti, lai stāstītu tālāk, bet tajā mirklī bārā sašķīda glāze. Viņa mute aizklakšķēja ciet. Dūres āda kļuva bāla, ciešāk sagrabjot mugursomu.

„Kas tas bija?”

Ak Dievs! Tas ir bezcerīgi. „Jums jāatslābinās. Ejam nopirkt jums kaut ko nomierinošu,” sacīja Māršs, norādot uz blakusdurvīm, kas veda uz bāru. Viņš pievilka vīru kājās un veda cauri vestibilam.

Pēc tam, kad bija nosēdinājis Krasnopoļski stūrī, pie galdiņa Māršs aizgāja pie bāra un pasūtīja glāzi Spānijas sarkanā. Tad viņš mazliet padomāja un tā vietā pasūtīja veselu pudeli. Bārmenis saslaucīja pēdējās stikla drumslas, īgni kurnot, ka jāiet pakaļ viņam uz pagrabu.

Māršs gaidīja pie bāra letes, neizlaižot no acīm Krasnopoļski, kamēr slepus noklausījās sarunas. Galvenais temats bija par to, kā viss mainītos, kolīdz Franko oficiāli nāktu pie varas.

Bārmenis Mārša priekšā noklunkšķināja pudeli. Māršs rakāja naudu kabatā, kad mugura sajuta pieaugošu karstumu. Kāds kļiedza.

„*Dios mio!*”

Sākās klaigas: „*Fuego! Fuego!*”

Māršs pagriežas. Vēl pirms brīža aizmugurējais viesnīcas bāra stūris grimta ēnās, tagad tas mirdzēja liesmas gaismā, kas skrēja augšup pa sienu. *Nē! Tas nevar būt!*

Māršs, peldot pretejā virzienā kā lasis, izvairījās no cilvēkiem, kas bēga no uguns, bet apstājās, kad ieraudzīja no kurienes nāca liesmas.

Uguns centrā Krasnopoļskis dega kā cilvēks salamandra. Liesmas izšāvās no visa, kam viņš pieskārs, kamēr viņš kūlās kā sprigulis pa telpu, vaimanājot kā spoks, kura gaudas pareģo nāvi. Viņam apkārt mirgoja gaisa viļņi. Tie padarīja nejutīgu Mārša degunu. Metāla pogas uz Mārša apģērba svilināja viņa miesu, čurkstot pie viņa krūtīm. Telpa smirdēja pēc pārņojušās cūkgaļas.

Degošais cilvēks sabruka kaulu un pelnu kaudzē. Māršs uzmeta paviršu skatienu pa pusei apdegušajai mugursomai uz degošās grīdas. Viņš atieza zobus un aizspēra to prom. Slampājot pa grīdu un vairoties no uguns, viņa zābaku gumijas zoles kļuva lipīgas. Viņš izrāva no poda papardi un uzmeta podu ar augsni uz mugursomas, lai noslāpētu liesmas.

Tad viņš pagrāba to, kas bija palicis pāri no Krasnopoļska mugursomas un pameta degošo viesnīcu.

1939. gada 3. februāris

Žirona, Spānija

Ap Žironu, cauri upju ielejām un mandeļkoku dārziem, dunēja artilērijas triecieni. *Tā ir skaņa, kad ienaidnieki ir noķerti starp āmururu un laktu*, Klauss apcerēja. Ar lepnumu viņš piebilda: *Un mēs esam lakta.*

Aplenktais cietoksnis bija Franko pēdējā pieturvieta viņa plūdamā cauri Katalonijai. Tiklīdz kritīs Žirona, punkta pielikšana karam būs tikai formalitāte.

„Viņi šodien pēc manis būtu nosūtījuši kaujas lidmašīnas, ja vēl kādas būtu palikušas. Esmu par to drošs.” Rūdolfā mati saulē spīdēja kā varš, kad viņš papliķēja Klausam pa plecu. „Vai vari to iedomāties?”

Es vēlētos, kaut viņiem vēl būtu palikuši gaisa spēki. Filmā tas izskatītos iespaidīgi!”

“T-t-t-t...,” teica Kemlers.

“Rūdolfš atkal bēg prom? Esmu to jau dzīvē redzējis, kāpēc lai es to vēl skatītos filmā?” Klauss smējās. “Doktors dotu priekšroku tam, ka tu tiešām nostājiies aci pret aci ar saviem ienaidniekiem, kā mēs pārējie to darām,” viņš piebilda ar žestu, kas ietvēra viņu, Haiki un siekalojošos Kemleru.

Kemlers atkal: “G-g-g...”

“Ejiet,” sacīja Rūdolfš, “jūs visi!”

Viņi brauca nelielas karavānas priekšgalā, šūpojoties sēdekļos un klusējot, ja neskaita Kemleru, kam uznāca neregulāri stostīšanās uzplūdi. Viņa kurators, hauptšturmfirmers Būlers, bija atsprādzējies siksnu ap Kemlera kaklu, tāpēc tagad stīvais plānprātis bija atgriezies savā nekaitīgajā un nožēlojamajā stāvoklī. Klauss prātoja, ko savā brīvajā laikā runāja citās kravas automašīnās sēdošie kinooperatori un tehniķi.

Ceļš atpakaļ uz lauku māju veda cauri plašām olīvkoku plantācijām. Koku rindas stiepās no pauguru malas ar skatu uz pilsētu līdz pat vienpadsmit metriem no mājas. Vietām pauguros bija brūni plankumi, tie bija veidojušies sausās ziemas dēļ. Virs galvas gaiši zilajās debesīs karājās mēness sirpis. No upes ielejas brāzmoja vēsa, mitra brīze.

Nepareizi nomērķētā artilērija bija satriekusi driskās plantācijas ziemeļu un austrumu pusi. Pastāvīgais aplenkums pamazām saēda aizvien lielāku daļu plantācijas ikreiz, kad nomaldījās kāda lode. *Žēl, domāja Klauss. Man patīk olīvkoki.*

Viņi piebrauca platas, romiešu villas stilā celtas divstāvu lauku mājas priekšā. Ģimene, kurai šī māja reiz piederēja, droši vien bijusi diezgan turīga. Kad Klauss šeit atbrauca pirmoreiz, viņš prātoja, vai ģimenei bija piederējušas arī mandeļkoku audzes, kas klāja apkārtējās kalnu nogāzes. Neba tam būtu bijusi jēlkāda nozīme. *Reichsbehörde* bija nepieciešama operāciju bāze, kurā izmēģināt doktora fon Vestarpa veikumus, un tāpēc ģimene bija pazudusi.

Pārējie izkāpa no kravas automašīnas un kolonnā iesoļoja mājā. Klauss uz mirkli apstājās, lai nopētītu otrā stāva platos logus cerībā ieraudzīt māsu. Viņš uztraucās par viņu, kad bija aizbraucis uz visu dienu.

Ieejot mājā, viņš noņēma salmu cepuri, kuru valkāja, un paberzēja galvvidu ar divu trūkstošo pirkstu stubbeņiem. Viņš ielika roku krekla iekšpusē, attaisīja aizdari un atvienoja zīmuļa biežuma saišķi ar vadiem, kas stiepās no vairākiem punktiem viņa galvā līdz akumulatora četrpunktu drošības jostai ap vidukli. Sapītie vadi karājās pār plecu kā ķinieša bize.

Kad viņi ieradās Spānijā, viņi bija atstājuši savus izteiksmīgos *Schutzstaffel* formas tērpus *Reichsbehörde*, to vietā izvēloties vietējo iedzīvotāju neuzkrītošākos ietērpus, lakatiņus un platmalu cepures. Viņu maskēšanās tērpi kā nekas cits spēja labi paslēpt vadus, taču zemnieku raupjie tērpi mēdza aizķert vadu auduma izolāciju, dažkārt paraujot līdz sāpēm, kad Klauss ātri vai neapdomīgi kustējās.

Klauss sekoja Rūdolfam caur pagaidu fotolaboratoriju — reiz bērnistabu —, kur kinooperatori sakrāva šodien uzņemto filmlentu skārda kārbas. Viena no skārda kārbām bija lielāka un apjomīgāka nekā pārējās; tehniķi vienmēr atbrīvojās no tās pirmās. Haikes spējas radija nepieciešamību pēc īpašas kameras un īpašas filmiņas, lai būtu iespējams reģistrēt viņas darbības.

Kad viņš tuvojās, kinooperatori nolaida galvas. Viņi ar izteiktu klusumu un uzcītību izkrāva Agfa astoņu milimetru lentes rulli. Dezertieris viņos visos bija radījis milzīgu spriedzi. Doktors fon Vestarps bija daļēji nolēmis izmantot atlikušos kinooperatorus treniņiem mērķa šaušanā, un viņi to zināja.

Klauss spraucās cauri pārpildītajai lauku mājai uz laboratoriju un pārrunu telpu, nepacietībā noņemt savu akumulatora četrpunktu drošības jostu. Salīdzinājumā ar iepriekšējo desmitgadi inženieri bija spēruši lielus soļus akumulatora pilnveidošanā, un litija jonu projektēšanā viņi bija pārspējuši paši sevi. Taču pēc garas dienas, pavadītas treniņos kaujas apstākļos, joprojām šķita, ka viņš uz jostas būtu uzkarinājis svina ķieģeli. Jo drīzāk viņš nodotu savu četrpunktu drošības jostu, jo drīzāk varētu mēģināt apspiest spazmas mugurā.

Tehniķi izmēritu akumulatora iztērētā lādiņa daudzumu un attiecinātu to pret aktivitāti, ko dokumentējuši kinooperatori. Klauss sīkāk pastāstītu par saviem varoņdarbiem, kā slīdējis cauri republikāņu nocietinājumiem un spiedis zemē kājniņu mīnas. Jebkura militāra informācija, ko viņš rūpīgi vācis, tiktu nodota tālāk — pēc

atbilstoši pasākumiem, lai slēptu ieguves avotu — reiha sabiedrotajiem, kas sanākuši kopā Žironā. Šī noruna bija *quid pro quo* apmaiņā pret Franko atļauju darboties Spānijā.

Brīdī, kad Klauss bija uzlicis roku uz roktura, pārrunu telpas durvis atvērās. Viņš sastapa tik bālu un cietsirdīgu acu pāri, it kā tas būtu izgrebts no ledus. Reinhards iznāca gaitenī.

Tur bija arī fon Vestarps. Viņam mugurā bija tumšs laboratorijas virssvārcis, plecos nobiris ar blaugznām no viņa arvien vairāk sirmojošās galvas. „Lieliski pastrādāts,” teica doktors, ceļot roku, lai satvertu Reinharda plecu. „Šodien es jūtos lepns.”

Reinhards smaidīja, acīm mirdzot. Klauss un Rūdolfis pasveicināja fon Vestarpu, kad tas garām ejot viņus aizskāra. „*Herr Doktor!*”

Doktors uz viņiem palūkojās caur savām zivs acu brillēm. Sajūta bija tāda, it kā viņi būtu pabāzti zem mikroskopa. Ieejot laboratorijā, viņš, skatoties uz abiem, vien nicinoši novīpsnāja. Kad doktors aiz sevis aizcirta durvis, Klauss uz mirkli ieraudzīja vienu no dvīnēm pie sprādzētu ar siksnām pie galda.

Klauss ar Rūdolfu saskatījās. Klauss paraustīja plecus.

Rūdolfis pagriezās pret Reinhardu. „Kur, ellē ratā, tu biji dažas pēdējās dienas?”

„Kalpoju reiham. Izpildīju pavēles.”

Rūdolfis cieši skatījās.

„Es tev neticu,” sacīja Klauss.

„Pajautā savai māsai!”

No pagaidu fotolaboratorijas uzliesmoja urbja smilksti. Vienlaikus no citas istabas koridora pretējā pusē skanēja gari, zemi vaidi. Vaidi pārvērtās par kļiedzieniem, kad no laboratorijas uzvēdīja karstu kaulu smaku.

Trijotne pārvietojās tālāk pa koridoru, lai varētu labāk cits citu dzirdēt.

Rūdolfis papurināja galvu. „Tu gvelz muļķības. Kādas vēl pavēles?”

Reinhards nevērīgi paraustīja plecus, bet viņa acīs joprojām mirdzēja lepnums. „Es biju aizsūtīts likvidēt nodevēju. Tas dezertieris vairs nav problēma.”

„Tevi? Viņi aizsūtīja *tevi*?” Rūdolfis pameta rokas gaisā. „Tas ir neprāts. Tu esi tikpat taktisks kā degbumba.”

Reinharda misija nozīmēja to, ka viņš bija pirmais no fon Vestarpa projektiem, kas tika uzskatīts par pabeigtu, pilnībā nobriedušu. Klausss bija cerējis, ka tas gods tiktu viņam. Kamēr viņš pie sevis uzskaitīja Reinharda *de facto* paaugstinājuma sekas, koridorā ienāca Haike. Viņas acis bija pievērstas grīdai, un viņa bija klusa kā redzams spoks.

Reinharda izpleta rokas: „Dārgā!”

Haike paceļot skatienu, Klausss sadzirdēja, kā viņa ievēl elpu. Viņa samirkšķināja savas spilgti zilās acis, tad atkal nodūra galvu, slēpjot seju zem garas, zeltainas matu cirtas.

„Vai nebūs neviena *laipni lūgts mājās* skūpstas?”

Viņa mēģināja paiet garām. Reinharda viņu bloķēja. „Man šķiet, es tev pietrūku. Uztraucies par mani.” Viņa pirksti pārslidēja pār viņas auss izliekumu, aizglaužot aiz auss viņas matu šķipsnu. Haike sarāvās.

„Vai tev naktīs ir auksti?” viņš iečukstēja viņas ausī. „Es to varu labot.”

Viņa paskatījās augšup. Reinharda pieliecās tuvāk. Viņa iesplāva. Viņš atrāva galvu.

Klausss iesprauslājās smieklos. Haike aizslidēja garām Reinhardam un aizsteidzās uz pārrunu telpas pusi.

„Tu labi darītu, ja ik pa laikam man izrādītu kādu laipnību, *Liebling!*” viņš iesaucās, noslaukot siekalas zem acs.

Rūdolfas atkal papurināja galvu. „Nespēju noticēt, ka viņi izvēlējās *tevi*.”

Tā kā Haike bija aizņēmusi pārrunu telpu un fon Vestarps un tehniķi bija aizņemti laboratorijā, Klausam tagad būtu jāgaida, kamēr viņš varētu atdot savu akumulatoru, taču viņš uzgāja augšstāvā sameklēt savu māsu.

Grēta nebija izkustējusies kopš tā rīta, kad cauri kolonās ieskautajai verandai bija atvilkusi galdu pie rūtotā loga. Logs pavēra skatu uz olīvkoku audzēm tālumā, uz Teras un Oņaras upi un dūmu kūļiem, kas cēlās gaisā no ielejas zemāk. Lai gan, ja viņa bija izvēlējusies šo logu ainavas dēļ, viņa to neizrādīja. Viņas uzmanība bija pilnībā pievērsta grāmatai, kas gulēja klēpī tāpat, kā tas bija torīt, kad Klausss aizbrauca.

Viņa sēdēja basām kājām, tās atspiedusi pret cita krēsla malu, kustinot pirkstgalus, pār viņas kaulainajām potītēm krita no dažādu